

A NYELV MINT HATALOMTECHNIKAI ESZKÖZ

[ARROBORI]

Farkas Attila Márton ARROBORI című könyve 20 évvel ezelőtt jelent meg, most ezzel a címmel rovatot indítottunk, amelyben szerzőink a könyvhöz kapcsolódva mai jelenségekre reflektálnak

A kötet fájdalmas aktualitása kapcsán a nyelvhasználatról, a nyelv szándékos és eltervezetten manipulatív, rosszindulatú felhasználásáról, azaz magáról az arroborigól írok néhány gondolatot.

„Az „arroborigo” kifejezés, mint a kötet mottójából kiderül, a politikai ideológiák és propagandák metaforikus gyűjtőszava, amivel Hamvas Béla gúnyolódott a 20. századon. Az „arroborigo” halandzsaszó, annak a szövegelésnek a kifejezője, amivel a mindenkori hatalom kábítja a jónépet, egyfajta ópium, fájdalomcsillapító, ami értelmessé varázsolja az értelmetlent, racionalizálja az irracionálist, elhitetni próbálja a hazugságot és igazolni próbálja a szélhámosságot.”^[1]

„Kerek húsz esztendeje jelent meg az *Arrobori*, mely a rendszerváltás utáni Magyarország közbeszédének, közgondolkodásának kritikája, s egyúttal a rendszerkritikus alterglob baloldal egyik hazai megnyilvánulása akart lenni. Címét Hamvas Béla keserűen gúnyos írásának, az *Óda a huszadik századhoz* című groteszkjének képzelt párbeszédéből vettem, amikor is az intelligens utazó megkérdi az adott ország határőreit, hogy ott most épp mit hazudnak, s erre a válasz: arrobori. A halandzsaszó az ideológiát, pontosabban az elnyomó rezsim süket dumáját jelképezi.”
[\[2\]](#)

Aligha kell bárkinek is elmagyarázni, hogy a Homo Sapiens Sapiens fejlődésének és fennmaradásának egyik vagy legfőbb kulcsa a nyelv kialakulása, ami lehetővé tette, hogy a tudás nemzedékről nemzedékre felhalmozódjon és öröklődjön, és ne kelljen minden generációnak szinte előlről kezdenie a megtapasztalások sorát. A nyelv összefonódik az emberiséggel, ez a gondolkodás alapja, sőt, van olyan elképzelés, hogy az ember csak azt éri fel ésszel, amit meg tud fogalmazni. Valószínű, hogy a valóság nem ilyen sarkos, de a gyakorlatból azért tudni lehet, hogy a szegényes nyelvhasználat a gondolkodás szegényességéről árulkodik.

A nyelv szakralitásának megcsúfolása

A nyelv önmaga szakramentum, teremtő erő, amin keresztül és aminek köszönhetően az ember értelmezi magát a világban. Mítoszok, mesék és szent történetek hosszú sora lebeghet szemünk előtt, de talán elég, ha csak a Bibliát idézzük egy pillanatra: „Kezdetben vala az Ige, és az Ige vala az Istennél, és Isten vala az Ige.”[\[3\]](#)

Az Ige szakralitásának kérdésével többek között Northrop Frye nyelvelmélete (*Az Ige hatalma, Kettős tükör*) foglalkozik rendkívül szuggesztíven. Fabiny Tibor nyelvész pedig az alábbi megállapítást teszi:

„A zsidó írástudók a szó szerinti, egyszerű értelmet peshatnak, az alkalmazott (képies, homiletikai) jelentést viszont derashnak nevezték. A peshat eredeti jelentése „kinyújt”, „kiegyenesít”; általában a szerző által intencionált jelentések totalitására vonatkozott, s a közösség által hitelesnek tartott értelmet jelentette.”[\[4\]](#)

Az arbori – még ha esetenként megdöbbenően képies megfogalmazásokkal él is – a peshat elfajzott kategóriájába tartozik, hiszen intencionált, sőt, rosszindulatúan és szándékosan elferdített nyelvhasználat, ami a szakralitástól merőben eltérő, a közvetlen politikai és gazdasági haszonszerzés útjára tereli a nyelvet. Ennek egyik megjelenési formája a szakralitás köntösébe bújtatott manipuláció, amikor a közbeszéd birtokosa mintegy az isteni igazság, vagyis az Ige birtokosaként tünteti fel magát, és ezzel az elorzott, hamis legitimizációval erősíti saját magát és szándékait a hatalomban és a hatalommal. Ördögi, szinte megtörhetetlen kör alakul ki, hiszen a hatalom biztosít lehetőséget és teret a közbeszéd birtoklásához, és épp ez a tény, a közbeszéd birtoklása nyit lehetőséget, hogy a hatalmi kinyilatkoztatásokat isteni igeként értelmeztesse a hatalom gyakorlója. Jó, bár korántsem egyetlen példa erre a nyelvhasználatra, hogy 2017-ben, a reformáció 500. évfordulóján elhangzott beszédben a miniszterelnök kijelentette, Isten kegyelmének megnyilvánulása, hogy Magyarország élén ma keresztény, hitvalló kormány áll. [5]

A nyelv költőiségének meghamisítása

A nyelv, mint a művészet, az esztétika és ezáltal a transzcendencia képviselője szintén a hatalmi játszma áldozatává válik az arboriális virágzás nyelvhasználatában. A művészeti és esztétikai lehetőségek beszorulnak a rosszindulatú, időnként akár szórakoztató, időnként egyenesen érthetetlen szóhasználat mögé. A valóság elferdítésének és erőltetett újraértelmezésének szimbolikus példája lehet a „zsírra szállt por” [6] kifejezés, amit a kórházi konyha mennyezetét borító penész helyett, sőt, annak képi elfedésére talált ki a kormány.

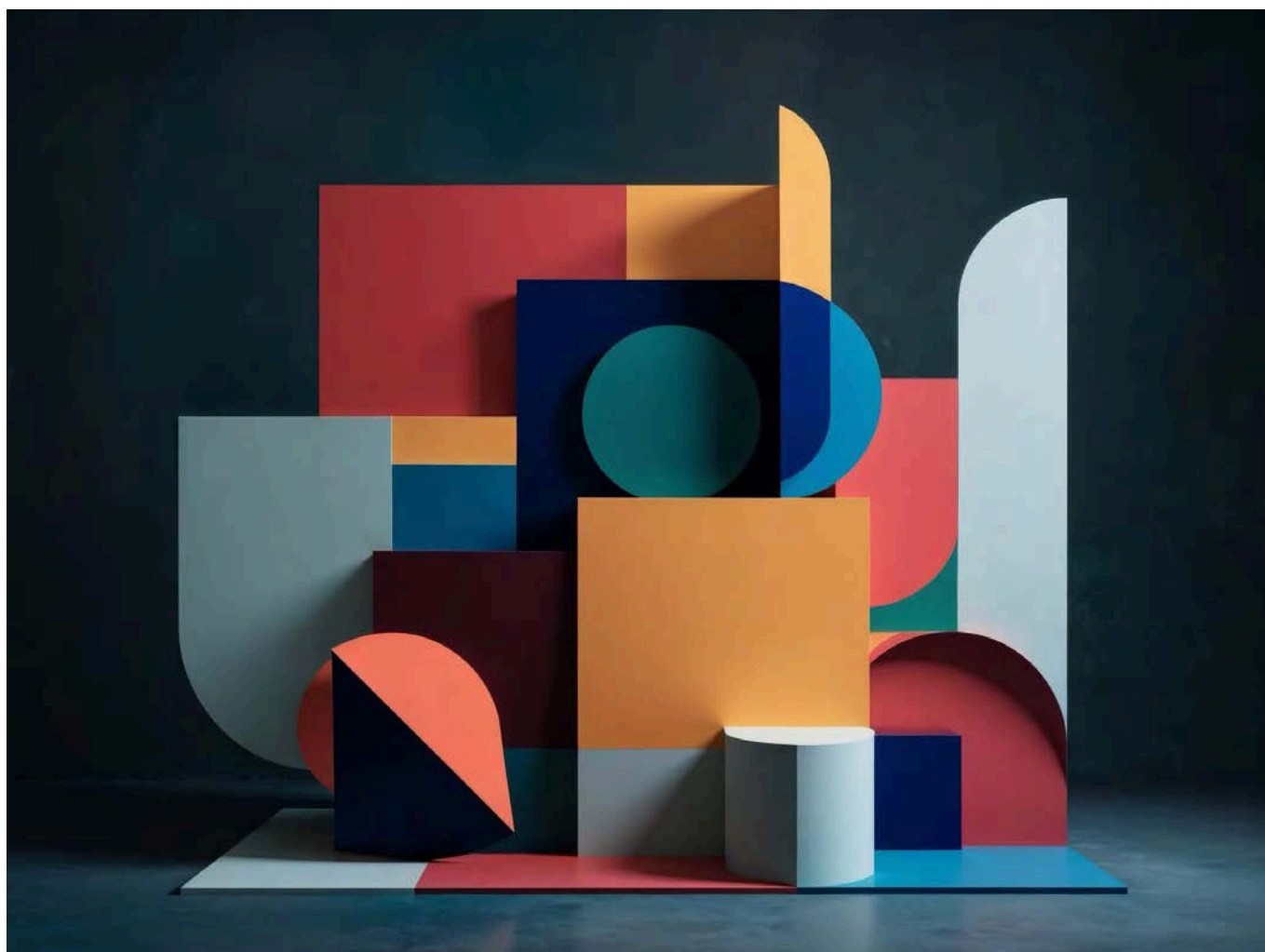
Szómágia

Kevésbé képi, és sokkal kevésbé érthető, viszont nagyon nehezen követhető szómágia zajlott le különböző szakmákban is. Az elvárt szóhasználat hatalmi megváltoztatása szimbolikus

cselekvési aktus, ami elfedi a valós cselekvés hiányát, sőt, azt a látszatot kelti, mintha a tespedt, állott elhanyagoltság helyett dinamikus fejlődne egy-egy szakma. A megkövetelt, változó szóhasználat sok külön munkát igényelt például az amúgy is túlterhelt pedagógusoktól, hiszen minden intézményi dokumentumot az épp aktuális megnevezésekhez kellett igazítani. Jaj volt annak a szerencsétlen iskolavezetőnek, aki nem a helyes megnevezést használta. A tantestület átminősült nevelőtestületté, az iskolaigazgató intézményvezetővé, majd néhány év után ismét visszaváltott igazgatóvá, az osztályfőnöki óra a nemzeti alaptanterv szerint immár közösségi nevelés (mintha eddig nem ez zajlott volna a régi vágású osztályfőnöki órákon), az informatika digitális kultúrává lett, sőt, az iskolai dolgozók, a kevésbé poétikus „állomány” megnevezést kapták. Érthető, ez nyilván a homogenizálás eredménye, hiszen az oktatás a Belügyminisztérium alá tartozik, nem kell vacakolni a különböző megnevezésekkel, mindenki állomány, a katona is, a rendőr is, az orvos és a pedagógus is, és ebből rögtön érteni is lehet a szándékot, hogy mindenkivel ugyanúgy rendelkezni is lehet, sőt, rendelkezésre kell állni, mert a parancs az parancs, és rend a lelke mindennek.

A nyelv hagyományok, a nyelvemlékezet meghamisítása

Hagyományörző, magyarkodó aktus a régi, feudális elnevezések visszaemlézése a nyelvbe. Ismét csak nyelvi szinten érezhető a változás, hiszen a megye és a vármegye gyakorlatilag ugyanazt a közigazgatási egységet jelöli, a kormány megbízott pedig főispánná vált. Mindez verbális területfoglalás, sőt, megtévesztés, hiszen azt a hamis látszatot kelti, hogy a jelenlegi hatalom legitim örököse a magyar történelemnek, és szakít az 1950-es évek örökségével. Ugyanakkor ezek az elnevezések önleplezések is, hiszen nyíltan feudális színben tüntetik fel a 21. századi Magyarországot, és egyúttal kiváló lehetőséget teremtenek a kormányközeli üzletembereknek, hogy közúti és közigazgatási táblákat, pecsétet stb. gyártsanak jó áron. A kis pénzért is le kell hajolni, ebben sosem volt rest a rendszer. A korszak legszimbolikusabb kifejezése a NER-lovagok elnevezés. Egyszerre magasztos minden elemében, egyszerre hív elő kulturális és szakrális asszociációkat, és ugyanekkor erővel is csap vissza a valóság tükrében, mert torzzá, korccsá vált a szövetség, ahol a nemzeti együttműködés a lopásra és a kizsákmányolásra szerveződött.

Verbális agresszió

Az arbori a verbális agresszió szintjén már nem csak „süket duma”, hanem nyílt fenyegetés. Kulcsszavai hadi kifejezések, többek között a háború, az ellenség és az árulás. Még olyan morbid szavak is becsúszhatnak, mint a „fürkészek”, ami egyfelől gyermeknyelvi, kedveskedő kifejezésnek is tűnhet, másfelől ezek a fürkészeknek nevezett felderítők vették nagy tételben a Covid-járvány idején a használhatatlan, túlrazott lélegeztető-gépeket. Ismét önleplezés a szóhasználat, mert a miniszterelnök által kiküldött fürkészek azt kémlelték a horizonton, hogy miként lehetne a legnagyobb anyagi haszonra szert tenni, akár a honfitársak halála árán is. A verbális agresszió nemtelen eszköz, és nagyon veszélyes, mert a megfélemlítésen túl önbeteljesítő ereje is van. Addig-addig kopnak ezek a szavak a szónokok száján, amíg megszokjuk, belefásulunk, és a közösség hergeltségének fenntartására a következő lépés már csak a fizikai agresszió lehet.

Dehumanizálás

Az utolsó lépés az arboriban a dehumanizálás. A más véleményen lévők, az egyet nem értők leszakítása a nemzet testéről, és ezzel egyidőben az emberi méltóságuktól való megfosztás a legsötétebb időköt idézi. A magyarok egy része 2025. március 15-e óta „poloska”, akit ki kell takarítani, azaz ki kell irtani a (köz)életből. A poloska undorító, bűdös rovar, ami senkiben sem kelt szimpátiát. A gondos gazda kötelessége, hogy megszabaduljon a melegbe behúzódó, parazita

módon túlélő poloskától. A nemzeti egység, szabadság ünnepén elhangzott miniszterelnöki beszéd pontosan kijelölte, hogy kinek hol a helye a NER világában.

Bármilyen célt is szolgál a nyelv és a nyelvhasználat kisajátítása, elbitorlása és uralása, emberiség elleni bűntett. Az ember nyelvben gondolkodik önmagáról és a környezetéről, nyelvileg definiálja magát. Neurológiai értelemben az az ember egészséges, aki „el tudja mesélni a saját történet.”^[7] A saját nyelvétől megfosztott, manipulált ember végső soron elveszti önazonosságát, tájékozódási képességét, társas kapcsolatait és a szabad emberi választás lehetőségét.

Az arbori ellen a megfelelő védekezés maga az arbori. Az a nyelvi gesztus, ami néven nevezi a jelenséget, megragadja a lényegét, és egy kicsit nevetségessé is teszi. Amikor a nyelvhasználó „süket dumának”, „hazugságnak”, „ferdítésnek” vagy arborinak érzékeli és meg is nevezi a manipulatív nyelvhasználatot, kivonja magát a hatalom bűvköre alól, és él egyéni szabadságával. A narráció ellenszere az ellennarráció, a valóság szavakba foglalása, a megnevezés és a közbeszéd megtisztítása. Azaz a nyelv visszafoglalása.

---

^[1] FAM:8.

^[2] [Farkas Attila Márton: Mit mondhat nekünk egy húsz évvel ezelőtti kritika](#)

^[3] (János, 1:1)

^[4] Fabiny, Tibor: *Northrop Frye a nyelvről, a jelentésről és az igazságról*. Alkalmazott Nyelvtudomány, Különszám, 2024/1. szám, 63.

^[5] Farkas György: *Orbán Isten kegyelméből kormányoz*. 24.hu; 2017.10.31.

^[6] Molnár Réka: *Kormányzóvivő: Az nem penész volt a kórház konyhájában, csak zsírra szállt por*. Telex;

2024. augusztus 22.

^[7] Jean-Claud Carrière – Jean Delameu – Umberto Eco – Stephen Jay Gould,: *Beszélgetések az idők végezetéről*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1999. p. 149.

kép | vecteezy.com